

Grecii aveau nevoie și de ființe feminine perfecte și pozitive. Charitele, mai bine cunoscute sub numele lor roman, Grațiile, zeități minore, care făceau parte din cortegiul Afroditei, erau întruchiparea tuturor lucrurilor frumoase, adorabile și fermecătoare, oferind frumusețe fizică oamenilor aleși de ele. Muzele erau descrise de Homer ca niște fete fermecătoare, care dansau cu grație și cântau cu voci minunate. Ele au oferit muzică oamenilor pentru a-i face să uite de griji și supărări.

Dincolo de imaginarul plin de spaime, de dorința de a le înfrumuseța și astfel a le învinge, mitologia apărea ca un depozitar de învățături din toate domeniile spiritului. El concentra moralitatea și bunele deprinderi, virtuțile nobleței și facerii de bine, modele de viață socială și politică etc.

Împreună cu fascinantele monumente de artă plastică, sculptură și literatură, miturile au stat la baza culturii europene. Faptul că religia antică nu a mai fost practică, fiind înlocuită de religii monoteiste, nu a împiedicat generațiile ce au urmat să se inspire din miturile vechilor greci și să creeze pe fundațiile acesteia. Din Renaștere și până în timpurile noastre miturile și legendele Greciei antice cunosc sumedenie de reluări și reciclări ingenioase și interesante, zeei și eroii mitologici populând inepuizabil epopei, romane, tragedii, comedii, poeme, jurnale de călătorie, dar și picturi, gravuri, sculpturi, spectacole de teatru, operă sau balet, fotografii, filme, benzi desenate și jocuri pe calculator.

PREZERVAREA PATRIMONIULUI NAȚIONAL CULTURAL¹ Studiu de caz: Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Veronica COSOVAN,
Secția Carte veche și rară,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Subiectul studiului abordat vizează prezervarea patrimoniului cultural în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Obiectivele cercetării sunt identificarea principalelor orientări ale domeniului în cauză în instituția dată dar și determinarea perspectivelor implementării activităților de prezervare pentru salvagardarea patrimoniului cultural.

Cuvinte cheie: prezervare, patrimoniul cultural, conservare preventivă, conservare curativă, prezervare digitală, salvagardare.

¹ Articol realizat pe baza tezei de master „Prezervarea patrimoniului cultural. Cazul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”: Programul de master „Managementul instituției infodocumentare”, USM, 2018 (Conducător științific Nelly Țurcan, dr. hab., prof. univ.).

În ultimii ani, în domeniul infodocumentar se reconsideră atitudinea privind prezervarea patrimoniului cultural. Patrimoniul cultural este constituit din bunuri materiale și imateriale, naturale și culturale, mobile și imobile moștenite din trecut. Structura patrimoniului cultural al Republicii Moldova este identică patrimoniului cultural european, creat în condiții specifice de-a lungul istoriei sale [5]. Instituțiile publice deținătoare de fonduri arhivistice colectează, gestionează și protejează patrimoniul cultural în concordanță cu funcțiile și misiunea lor. Bibliotecile colecționează surse scrise, tipărite, imprimate și destinate tipăririi. Arhivele – colec-

ționează și stochează surse scrise într-un singur exemplar, muzeele – colecționează și conservă surse bidimensionale și tridimensionale.

Sursele istoriografice arată că protejarea patrimoniului cultural își are începutul din antichitate și, „parcurgând evul mediu a atins apogeul în epoca Renașterii, iar în epoca modernă devine o prerogativă la nivel statal” [2, p. 17]. Investigația teoretică și empirică ne-a permis să constatăm că conceptele de „prezervare” și cel de „conservare” sunt tratate în unele cazuri ca sinonime, iar în alte cazuri sunt distincte ca înțeles. Un lucru este cert: odată cu apariția cărților și a bibliotecilor a apărut necesitatea de păstrare a documentelor și a colecțiilor gestionate de biblioteci. Acest obiectiv se întrezărește ca un fir roșu în cele cinci legi ale lui Ranganathan, în care autorul definește bibliotecă ca pe o instituție publică în creștere ce are în grijă să cumuleze de colecții de cărți pentru fiecare cititor, pe care trebuie să le facă accesibile fără a irosi timpul utilizatorilor. Or, grija față de creșterea colecțiilor presupune și protejarea lor. Protejarea colecțiilor și accesibilitatea lor sunt contrariate între ele deoarece nu pot fi utilizate colecțiile fără ca ele să fie deteriorate. Contradicția în cauză a generat apariția termenului de prezervare, scopul căruia fiind prelungirea existenței bunurilor patrimoniale documentare prin aplicarea măsurilor de depozitare adecvată, protecție și manipulare și asigurarea accesibilității pe termen lung.

Din diversitatea abordărilor teoretice privind conceptul prezervării cea mai plauzibilă este tratarea din *Dicționarul de biblioteconomie și științe ale informării*, în care se menționează că prezervarea presupune „toate deciziile manageriale, financiare și de personal, incluzând depozitarea și siguranța colecțiilor, politicilor, tehnicile și metodele implicate în acest proces

pentru asigurarea păstrării materialului de bibliotecă și de arhivă și a informației purtate de acestea” [1].

Opiniile existente în mediul științific accentuează faptul că până în anii '90 ai secolului al XX-lea, în domeniul prezervării erau întreprinse măsuri doar pe anumite segmente precum: igienizarea spațiilor de depozitare, măsuri de conservare, medii de stocare. Însă, începând cu anul 1998, accentul este deplasat spre prezervarea digitală. Dinamismul tehnologiilor informaționale a influențat pozitiv practicile existente, iar noile activități au fost orientate spre: asigurarea cu copii digitale a originalelor printr-un program special, pentru accesibilitatea la originale fără a afecta integritatea fizică a documentului; crearea fondului de rezervă pentru siguranța patrimoniului; elaborarea planurilor strategice de tratare a documentelor deteriorate prin intermediul intervențiilor biologice; întocmirea planurilor de recuperare pentru cazurile de calamități naturale; mediatizarea rolului și importanței activităților de prezervare prin campanii de promovare; elaborarea unui program complex de prezervare care ar reglementa și coordona toate aceste acțiuni într-o instituție.

Abordarea temei la nivel național și internațional pentru salvagardarea patrimoniului cultural vine să justifice actualitatea temei. În acest context se înscrie și necesitatea de apreciere și păstrare a valorilor culturale dar și rolul patrimoniului pentru individualizarea ca națiune.

Pornind de la faptul că fenomenul prezervării are un caracter complex, am trasat următorul scop al cercetării care constă în studierea conceptului de prezervare a patrimoniului cultural, cercetarea componentelor sale și evaluarea nivelului de implementare a activităților de prezervare în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM).

- Relevanța demersului propus a studiului de față este confirmată de ipotezele de lucru: fenomenul prezervării are un caracter complex;
- Prezervarea este orientată spre salvagardarea patrimoniului cultural;
- Activitățile de prezervare necesită a fi reunite într-o politică de prezervare;
- Prezervarea patrimoniului cultural trebuie să devină o urgență a politicilor culturale.

Supportul teoretic ce a stat la baza cercetării, reprezintă sinteza lucrărilor științifice autohtone și din afara țării. Valoarea practică a studiului o constituie procesul de analiză a particularităților prezervării patrimoniului cultural în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, principala instituție de cultură în stat care ocupă un loc de vază între cele peste 1000 de biblioteci din republică, nu numai pentru că este prima bibliotecă organizată din Basarabia, dar și prin valoarea fondurilor sale de carte, prin care poate fi urmărită formarea patrimoniului documentar al țării. Diversitatea, unicitatea și valoarea colecțiilor patrimoniale, conferă instituției statutul de bibliotecă de cercetare, iar patrimoniul deținut este nu doar de interes național dar și universal. Putem cu certitudine să afir-

măm că patrimoniul cultural documentar gestionat de subdiviziunile speciale ale BNRM reprezintă diverse epoci ale evoluției mijloacelor de comunicare, începând cu epoca sunetelor și semnalelor.

Ca metodă de cercetare a fost utilizată interviuarea directă a experților din cadrul BNRM. În calitate de instrument de colectare a datelor a fost utilizat un ghid de interviu alcătuit din 10 întrebări multi-aspectuale. Numărul interviurilor a fost în concordanță cu numărul subdiviziunilor deținătoare de fonduri documentare din cadrul BNRM.

Subliniem că respondenții au accentuat complexitatea prezervării care se desfășoară pe două dimensiuni – munca individuală cu fiecare document în parte și munca cu fondurile și colecțiile existente. În ceea ce privește activitățile întreprinse din domeniul prezervării, ele se desfășoară doar pe anumite segmente precum ar fi: Conservarea preventivă; Conservarea curativă; Prezervarea digitală; Securitatea colecțiilor; Restaurarea documentelor; Stabilizarea documentelor; Planificarea în caz de dezastru.

În cele ce urmează vom descrie particularitățile prezervării patrimoniului cultural în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Fig. 1. Stadiul actual al patrimoniului documentar al Bibliotecii Naționale
Sursa: TOMA, Mariana-Anca [6, p. 21]

Conservarea preventivă - presupune o serie de măsuri preventive, ce urmăresc protejarea documentelor și prelungirea duratei de „viață” a suportului fizic și a conținutului, fără a le supune vreunui tratament fizic sau chimic. Ele sunt îndreptate spre organizarea mediului de stocare a colecțiilor, respectarea normelor de securitate, a condițiilor de utilizare și exploatare, implementarea măsurilor urgente pentru cazuri de calamități și crearea substituenților care ar asigura perenitatea documentelor [3]. Șefii secțiilor cu custodele principal efectuează cu regularitate controlul fondurilor, care permite determinarea stării de conservare a publicațiilor și depistarea publicațiilor afectate și deteriorate. Sunt respectate normele generale de depozitare a materialului de bibliotecă. Depozitele de carte patrimonială sunt dotate cu echipament corespunzător de protecție în cazuri de incendii, care lucrează pe baza gazului inert. Bibliotecarii cunosc tehnicile de manipulare a documentelor în spații și monitorizează activitatea cititorilor în timpul utilizării acestora, pentru a preîntâmpina încălcarea regulilor în timpul exploatarea lor.

Pornind de la cele menționate, constatăm că principalele acțiuni ale conservării preventive desfășurate la Biblioteca Națională sunt:

- Menținerea temperaturii constante în depozite (lumină limitată, ferestre acoperite cu folie);
- Monitorizarea regimului de temperatură, umiditate, lumină (prezența termometrelor și caietul de însemnare a datelor, ferestrele sunt acoperite cu folie de aluminiu);
- Analiza datelor monitorizate pentru identificarea la timp a riscurilor și întreprindea măsurilor corective necesare;
- Igienizarea mecanică a colecțiilor cu regularitate;

- Examinarea periodică a colecțiilor pentru depistarea exemplarelor infectate, uzate, defectate și transmiterea lor Centrului Tehnic de Conservare și Restaurare a BNRM;
- Respectarea normelor de aranjare a documentelor la raft (pentru documentele masive se plasează culcat și nu mai mult de trei exemplare unul peste altul, respectarea spațiului liber pentru a nu trauma copertile.

Conservarea curativă este o altă direcție din domeniul prezervării, care operează prin acțiuni și tehnologii specifice de recuperare a bunurilor culturale degradate și afectate de agenții patogeni sau calamități naturale și cuprinde un ansamblu de măsuri menite să contracareze efectele degradărilor fizice, chimice și biologice asupra publicațiilor și să prelungească durata de exploatare a acestora. În cadrul Bibliotecii Naționale acestea se realizează în colaborare cu Centrul Tehnic de Conservare și Restaurare, iar principalele operații specifice aplicate pentru a evita atacurile biologice asupra documentelor sunt:

- Dezinfecția și dezinsecția încăperilor în care sunt amplasate fondurile (la fiecare cinci ani);
- Dezinfecția și dezinsecția documentelor afectate de factorii patogeni prin aplicarea tratamentelor corespunzătoare;
- Curățarea manuală a colecțiilor.

Annual conservatorii curăță manual peste două mii de pagini, după tratamentele biologic-chimice aplicate. Curățarea manuală a colecțiilor se realizează pe două căi: curățarea uscată prin lucrări fără utilizarea lichidelor prin mai multe metode: 1) desprăfuirea prin aspirație, 2) periere și 3) ștergere. Instrumentele specifice pentru aceste operații sunt aspiratorul, periile sau pensulele și cârpele din pânză specială pentru suprafe-

Fig. 2. Efectele acțiunii factorilor biologici asupra documentelor

țele cu relief compus. Curățarea umedă presupune aplicarea tratamentelor care hidratează obiectul parțial sau în întregime. Este aplicat îndeosebi cărților cu coperti din piele sau pergament. Prin metoda umedă mai sunt îndepărtate și petele de ceară, straturile aderente ale benzilor adezive. Nedepistarea la timp a dăunătorilor biologici duce la modificări ireversibile în structura fizică a documentelor, se produc modificări la nivelul cromatic și pierderea parțială sau totală a suportului.

Activitățile de dezinsecție și dezinsecție a documentelor afectate se realizează în baza analizei preliminare a obiectelor culturale și documentarea procesului propriu-zis, ca argument în favoarea conservării curative. Rezultatul analizei preliminare se fixează în fișa de conservare a documentului, care reflectă informația referitoare la structura, starea de conservare, diagnosticul obiectului degradat. Datele din fișa de conservare servesc ca bază pentru identificarea tratamentului necesar de către conservator, în cadrul laboratorului respectiv, dar și pentru trasaarea unui proiect de restaurare. Transferul documentelor din depozite în laboratorul de conservare este asigurat de acțiuni legale care prevăd:

- Predarea-primirea documentelor de trimitere (fișa de conservare) și a obiectului propriu-zis și verificarea acestora;
- Verificarea concordanței dintre documentele trimise și obiectul de patrimoniu;
- Elaborarea procesului-verbal de predare-primire (în 2 exemplare) cu validarea lor prin semnătură și ștampilă;
- Depozitarea documentelor în spații de protecție.

Prezervarea digitală a materialelor de bibliotecă asigură protejarea integrității fizice prin substituirea originalului cu varianta electronică. Operațiile pornesc de la sondarea priorităților de prezervare a colecțiilor de patrimoniu, iar cu ajutorul software-urilor necesare se realizează prezervarea digitală sau intelectuală. Întregul ciclu tehnologic de constituire a colecțiilor digitale demarează cu selectarea colecțiilor sau documentelor ce urmează a fi digitalizate, de către custodele colecțiilor selectate. La această etapă se ține cont de valoarea documentară a obiectului selectat. Selecția trebuie să fie justificată de solicitarea mare a documentului din partea utilizatorilor, importanța lui pentru societate și nevoia stringentă de prezervare

fizică și intelectuală. De asemenea, se ia în calcul aspectul juridic al operelor, dreptul de proprietate intelectuală și dreptul de autor. Apoi documentele sunt pregătite fizic pentru digitalizare. Pregătirea fizică presupune evaluarea stării de conservare a lucrărilor alese pentru scanare de către specialistul în domeniu și desprăfuirea filelor. Tot el decide dacă volumele pot fi scanate fără a prejudicia integritatea fizică. Deplasarea documentelor din depozite în spațiile de scanare se efectuează cu grijă, în cutii de mărimi medii. Ajunse la destinație, are loc stabilirea metodologiei de lucru, normele de manevrare și numerizare, în funcție de caracteristicile fizice ale obiectului.

Scanarea propriu-zisă a documentelor are loc direct în incinta bibliotecii, în cadrul subdiviziunii „Colecții digitale”. Captarea imaginii digitale este efectuată pe verticală, fără a atinge obiectul, la o distanță de 70 cm. Suportul pe care sunt plasate documentele previne deteriorările fizico-mecanice ale legăturilor și cotoarelor. Pe durata operației de scanare, mânguirea și răsfoirea documentelor se efectuează cu foarte multă grijă, pentru a nu provoca deteriorări, iar pentru documentul voluminos, scanarea se face în continuitate, până la finalizare. După finalizarea scanării documentul este returnat în depozit, respectându-se procedura de acclimatizare. Rezoluția minimă utilizată la scanare este de 300 dpi pentru documentele moderne, iar pentru cărțile vechi – 600 dpi. Asigurarea imaginilor de calitate este realizată de dispozitivul de tip CanoScan 4400F, special pentru documentele de patrimoniu, care nu permite deschiderea mai mult de 90.

Redactarea imaginilor electronice și crearea fișierelor este un pas important în procesul de creare a conținutului digital de înaltă calitate. Imaginile digitale sunt copia fidelă a originalului, stocate în fișiere, care ulterior sunt editate. Pentru imagi-

nea text scanată este aplicat programul de citire a imaginii scanate OCR – Recunoașterea Optică a Caracterelor.

Descrierea obiectelor digitale, crearea metadatelor urmează procesului de scanare. Pentru liberul acces, regăsirea și localizarea resurselor numerice, sunt create metadatele descriptive, care descriu conținutul și metadatele de preservare, care inserează în sine metadatele tehnice și pe cele administrative. Metadatele tehnice cuprind data digitalizării, formatul și caracteristicile tehnice. Metadatele administrative reprezintă informația legată de creatorul obiectului digital. Fiecare resursă electronică are propriile sale metadate, pentru a putea fi diferențiate de alte obiecte similare. Descrierea resurselor are loc conform recomandărilor din cadrul Workshop-ul de la Dublin-Ohio din martie 1995 și în baza standardul DUBLIN CORE (DC). Pentru imagine se utilizează formatele de fișier: TIFF - Tagged Image File Format, GIF - Graphics Interchange Format, JPG - Joint Photographic Experts Group, JPG-2000, PNG - Portable Network Graphics, PDF - Portable Document Format, pentru text : HTML - Hypertext Markup Language, XML - Extensible Markup Language, PDF, UTF-8, ASCII; pentru Audio/Video : WAVE - Windows media, MPEG, AVI- Audio/Video Interleave, WMA, OGG - Format audio video de tip container iar pentru arhivare : RAR, ZIP. În cele din urmă are loc inserarea metadatelor și imaginilor scanate în biblioteca digitală pentru accesul liber.

Cercetarea semnalează tendința Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de a se alinia practicilor de preservare digitală, după modelul bibliotecilor europene. Accesul la documentele scanate poate fi realizat de pe site-ul Biblioteca Națională Digitală (BND) „Moldavica”, prima bibliotecă digitală din republică, constituită și lansată în 2010. Marele avantaj al creării BND

„Moldavica” este protejarea originalelor documentelor patrimoniale, concepută ca o bază de date centrală de full text ale documentelor patrimoniale incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, accesibilă gratis de pe site-ul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Securitatea colecțiilor are o mare însemnătate pentru protecția colecțiilor în cazurile de furturi, vandalism, incendii și alte catastrofe de ordin natural. Securitatea fondurilor reprezintă un sistem de măsuri care asigură integritatea și starea fizică normală a documentelor. De gradul de siguranță depinde satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor, reducea numărul de refuzuri și micșorarea costurilor de restaurare. Printre operațiile ce țin de securitatea colecțiilor în cadrul Bibliotecii Naționale se regăesc:

- Evidența individuală și sumară a unităților depozitate;
- Pașaportizarea colecțiilor;
- Verificarea integrității colecțiilor conform „Programului de verificare a colecțiilor BNRM”;
- Evidența zilnică/lunară a utilizatorilor și a împrumutului;
- Sistem de alarmă antifracție stabilit la intrarea și în interiorul încăperilor;
- Sistem antiincendiar pe bază de gaz inert;
- Expoziționarea documentelor doar în spații dotate corespunzător;
- Restricționarea accesului în depozite;
- Pentru prevenirea sustragerilor din colecții, cărțile au introduse în structura lor un fir magnetic, care este detectat de porțile magnetice;
- Supravegherea sălii de lectură de către bibliotecarul de serviciu.

Cele mai noi realizări în domeniul securității colecțiilor de patrimoniu imple-

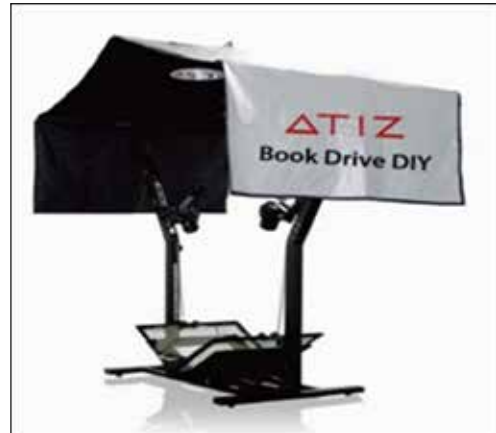

Fig. 3. Tip de scanner utilizat pentru documentele de patrimoniu

mentate în cadrul BNRM constituie crearea de curând a spațiului expozițional cu denumirea „Muzeul Cărții”, în cadrul secției Carte veche și rară. Prin realizarea „Muzeului Cărții” s-a obținut amenajarea spațiului corespunzător, care asigură prezervarea pasivă, promovarea patrimoniului cultural și educarea vizitatorilor. Pentru aceasta a fost achiziționat echipamentul confecționat din metal și sticlă, evitându-se lemnul. Sistemul de iluminare a fost proiectat să nu depășească limita accesibilă și să nu provoace sporire a gradului de raze ultraviolete, care este dăunător documentelor. Iluminatul asigură armonizarea expozițiilor deoarece este elementul indispensabil în crearea atmosferei. Corpurile de iluminat permit ajustarea direcției fasciculelor luminoase și a intensității acestuia.

O mare atenție s-a consacrat pregătirii pentru realizarea unor mari expoziții, ca metodă de prezervare pasivă. În cadrul atelierelor profesionale desfășurate în cadrul proiectului „Salvgardarea hrisoavelor basarabene”, formabilii antrenați au avut o excelentă ocazie de însușire și exersare practică a tehnicilor de negociere, planificare și execuție ale operațiunilor și procedurilor necesare, legate de organizarea unor mari evenimente de acest gen. S-a

Fig. 4. Spațiul expozițional „Muzeul Cărții”

ținut cont de condițiile pe care trebuie să le întrunească un spațiu muzeal modern, care prevede ca 50% din spațiul distribuit să fie rezervat pentru expoziție, restul spațiului fiind pentru personalul științific. Securitatea perimetrului spațiului muzeal se bazează pe supravegherea permanentă a intrărilor. Fereastra este prevăzută cu gratii și sistem de alarmă. Măsurile de securitate vor permite expunerea bogăției cultural-literare, parte componentă a patrimoniului național documentar al Republicii Moldova, depozitat în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Restaurarea documentelor reprezintă conform sursei „Glossary of Basic Archival and Library Conservation Terms” ca fiind procesul de ameliorare a stării fizice oricărui material de bibliotecă sau arhivă. Varietatea de procese ale restaurării se realizează de către subdiviziunea „Legătorie” din cadrul Centrului Tehnic de Conservare și Restaurare. Principalele operații de restaurare sunt axate pe: Copertarea; Coaserea filelor lipsă; Restabilirea părților lipsă. Activitățile de restaurare a documentelor patrimoniale sunt orientate spre măsuri pentru eliminarea uzurii funcționale, apărute ca rezultat al proceselor de mișcare a documentelor: împrumut, expunere, studiere, inventariere, dar cu respectarea următoarelor princi-

pii admise de comunitatea internațională: reversibilitatea restaurărilor, vizibilitatea intervențiilor, respectarea tehnicilor vechi, fidelitatea restituirilor de decor, compatibilitatea materialelor și produselor utilizate pentru intervenții. În afară de bunurile culturale depozitate din colecțiile Bibliotecii Naționale, sunt restaurate și obiecte culturale la solicitare, ce provin din exterior, fie de la persoane fizice, fie de la alte instituții deținătoare de colecții patrimoniale. Înainte de-a fi restaurate, documentele sunt analizate dacă merită să fie restaurate sau necesită doar măsuri de protecție.

Stabilizarea documentelor operează cu acțiuni de preservare pentru documentele care nu pot fi supuse tratamentelor recuperatoare sau digitalizării. Este specific cel mai adesea pentru documentele din secolul XIX care au un grad avansat de aciditate, din care cauză sunt extrem de fragile. Astfel de documente se încapsulează în cutii, sau plicuri din hârtie neacidă și se scot din circuit. Specialiștii americani din cadrul Bibliotecii Congresului SUA propun metoda încapsulării filelor deteriorate între două folii de polyester, unite pe trei părți, a patra rămânând deschisă ca documentul să „respire”. Cu toată popularitatea sa, această metodă nu este preluată de laboratoarele de restaurare și este aplicată

Fig.5. Creșterea părții lipsă a paginii cu utilizarea hârtiei japoneze

doar în cazuri excepționale. Unul din motive ar fi că mărește considerabil nevoia de spațiu, dacă până la încapsulare fila are 0,01 mm, după încapsulare grosimea ei crește de până la 0,05 mm.

Planificarea în caz de dezastru are în vedere acțiunile orientate spre prevenirea daunelor provocate de apă, incendiu, războaie sau alte situații de forță majoră. Specialiștii abordează planificarea în caz de dezastru în contextul conservării recuperative, ce acționează în situații specifice, ocazionale. Cele mai frecvente situații de forță majoră sau de urgență sunt prăbușirea depozitelor, furtul, accidente la transport și evacuare, contaminarea

microbiană, incendii, inundații, vandalism. Biblioteca Națională are prevăzut în perspectivă munca asupra elaborării unui plan strategic care va fi orientat pe trei direcții: identificarea riscurilor, măsuri operative pentru diminuarea impactului negativ și măsurile de recuperare a materialului deteriorat. Deocamdată, una dintre măsurile pentru cazuri de dezastru este instruirea colaboratorilor în manipularea stingătoarelor de incendiu, care se găsesc în numărul necesar în depozite. De asemenea, există planurile de evacuare pentru situațiile excepționale. Dacă e să comparăm varietatea programelor de prezervare existente în comunitatea eu-

Fig.6. Cutii cu Ph neutru pentru documentele patrimoniale

ropeană, Biblioteca Națională este în faza incipientă de implementare a unei politici de preservare.

În concluzie, putem constata că exigențele prezervării sunt o provocare atât pentru documentele de patrimoniu cât și pentru cele potențialele. După cum afirmă profesorul Ion Sandu în studiul „Politici europene actuale privind conservarea monumentelor istorice” [4], prezervarea este o disciplină orientată spre profilaxia – combaterea factorilor și înlăturarea celor de risc, tratamentul de stopare a proceselor de degradare a bunurilor culturale și stabilirea cauzelor de degradare a lor. Nu ne rămâne decât să adăugăm că prezervarea poate fi percepută ca o combinație a aspectelor manageriale, financiare și de resurse umane, cu ajutorul cărora se implementează metode, tehnici și politici, ce contracarează uzura fizică a documentelor, se previne pierderea conținutului de informație și se garantează accesul la informație, care este un drept fundamental democratic al oricărui cetățean.

Deoarece prezervarea este orientată spre realizarea funcției de salvagardare a patrimoniului cultural, ea trebuie să devină o urgență a politicilor culturale și o prioritate pentru întreaga societate.

Semnalarea măsurilor practice privind orientarea activităților de preservare în Biblioteca Națională a Republicii Moldova a permis formularea unor **recomandări**:

- *Adoptarea politicii de preservare* care să prevadă toată gama de acțiuni în domeniu.
- *Aplicarea proiectelor culturale cu finanțare* pentru obținerea de fonduri cu scopul de dezvoltare a acțiunilor de preservare.
- *Dezvoltarea reglementărilor profesionale* (regulamente, norme etc.) pentru îmbunătățirea cadrului normativ în domeniu.

- *Dezvoltarea planurilor de creare a fondului de rezervă a patrimoniului cultural*, înlocuirea originalelor cu surrogate digitale pentru asigurarea integrității fizice a originalelor.
- *Promovarea bunelor practici* în domeniul prezervării care ar permite vizibilitatea activităților de preservare.

Referințe bibliografice:

1. NIKOLAEVA, Janna, ZASAVIȚCHI, Lidia. *Dicționarul de biblioteconomie și științele informării*. Chișinău, 2013. 536 p. ISBN 978-9975-4094-8-3.
2. POP, Liviu. *Dificultăți în păstrarea materialului digital pe termen lung* [online]. Published on May 29, 2010 [Citat 11 iulie 2018]. Disponibil: <http://issuu.com/liviupop/docs/namecacf14>.
3. POPESCU, Aurelian. Importanța prevenirii degradării documentelor în structurile infodocumentare. În: *Biblioteconomia românească la început de secol XXI: Omagiu profesorului Mircea Regneală la 70 de ani*. Constanța: Ex Ponto, 2013. 302 p. ISBN 9786065982833.
4. SANDU, Ion. Politici europene actuale privind conservarea monumentelor istorice. În: *Buletinul Institutului Politehnic*. Tom. XLVII (IL). pp. 573-586.
5. STANCA, Sorina. Patrimoniul cultural local parte a patrimoniului cultural european. În: *Biblioteca: revistă de bibliologie și știința informării*. 2010, nr. 1, pp. 5-9. ISSN 1220-3386.
6. TOMA, Mariana-Anca. *Cercetări privind sistemul de management al calității în tehnologia informării și documentării universitare: rezumatul tezei de doctorat* [online]. Brașov, 2010. [Citat 11 iulie 2018]. Disponibil: <http://webbut.unitbv.ro/teze/rezumate/2010/rom/TomaAnca.pdf>